

Περιβαλλοντική ευθύνη: Ανάγκη ορθολογικής αντιμετώπισης και στη χώρα μας

Τετάρτη, 24 Οκτωβρίου 2012 07:00

URL: <http://www.naftemporiki.gr/news/redirstory.asp?id=2246830>

Οι σύγχρονες θεσμικές εξελίξεις αναδεικνύουν όλο και πιο πολύ ευαισθητοποίηση στο θέμα της περιβαλλοντικής ευθύνης και την αναγκαιότητα θέσπισης κανόνων επιχειρηματικής δράσης, συμβατών με το περιβάλλον.

Πέρα από τη γνωστή καταθλιπτική φιλολογία για την τρέχουσα οικονομική κρίση που αγγίζει την κοινωνία μας, είναι και κάποιες θεσμικές εξελίξεις που μοιραία περνάνε στα «ψιλά» της ενημέρωσης. Πρόκειται για θέματα που έπρεπε προ πολλού να αναδειχθούν, αλλά για διάφορες σκοπιμότητες θα έθεταν σε δεύτερη προτεραιότητα.

Ωστόσο, οι ευρύτερες κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις, καθώς και ανάγκες εκσυγχρονισμού, σύμφωνα με τα ισχύοντα ευρωπαϊκά δεδομένα, αναγκαστικά τα θέτουν σε ημερήσια διάταξη. Ένα τέτοιο θέμα είναι η περιβαλλοντική ευθύνη, δηλαδή η ευθύνη στις τυχόν επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον από την όποια παραγωγική διαδικασία ή ανθρώπινη ενέργεια, σκόπιμη ή εξ αμελείας.

Η σκόπιμη και δόλια ενέργεια (χαρακτηριζόμενη ως ποινικό αδίκημα) είναι προφανές πως επισείει την τιμωρία, ενώ η οποιαδήποτε ζημιά από εξ αμελείας λάθος ή παράλειψη (αστική ευθύνη) είναι λογικό να επιβάλλει την υποχρέωση για αποζημίωση που στην περίπτωση του περιβάλλοντος μεταφράζεται σε υποχρέωση για αποκατάστασή του, ει δυνατόν στην πρότερη κατάσταση.

Οι σύγχρονες θεσμικές εξελίξεις αναδεικνύουν όλο και πιο πολύ ευαισθητοποίηση στο θέμα της περιβαλλοντικής ευθύνης και την αναγκαιότητα θέσπισης κανόνων επιχειρηματικής δράσης συμβατών με το περιβάλλον. Η Ευρωπαϊκή Οδηγία 2004/35/EK για την Περιβαλλοντική Ευθύνη που έχει ενσωματωθεί στο εγχώριο Δίκαιο (Π.Δ. 148 / 29-9-2009) και η οποία εκφράζεται με το «ο ρυπαίνων πληρώνει», δεν προέκυψε τυχαία. Αποτελεί τη σύγχρονη έκφραση ενός εξελισσόμενου θεσμικού πλαισίου γύρω από το περιβάλλον και την ανάγκη προστασίας του.

Η περιβαλλοντική ευθύνη καθίσταται πλέον «αυστηρή» («αντικειμενική»- strict liability από νομικής πλευράς). Δηλαδή ο πιθανός υπαίτιος πρόκλησης περιβαλλοντικής ζημιάς θεωρείται «a priori» υπεύθυνος και υποχρεούται διά νόμου να αναλαμβάνει ο ίδιος τις όποιες δαπάνες για την αποκατάσταση του ζημιωθέντος περιβάλλοντος στην πρότερη κατάσταση.

Προς την ίδια κατεύθυνση κινείται και η νέα νομοθετική ρύθμιση, όπου, σύμφωνα με την αντίστοιχη Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ο από δόλο/ σκοπιμότητα ή βαριά αμέλεια ρυπαίνων θα

Γιώργος Κουτίνας:
«Στο πλαίσιο της
ενιαίας ευρωπαϊκής
αγοράς και του
διεθνοποιημένου
ασφαλιστικού
μηχανισμού, οι
όποιες
εξειδικευμένες
ασφαλίσεις, όπως
αυτή της
περιβαλλοντικής
ευθύνης, μπορούν
κάλλιστα να
υλοποιηθούν και στη
χώρα μας».

διώκεται πλέον και ποινικά! Δηλαδή, για ορισμένες κατηγορίες παραβάσεων η ρύπανση / μόλυνση του περιβάλλοντος συνιστά πλέον ποινικό αδίκημα, που θα συνδέεται με επιβολή αυστηρών προστίμων ή και ποινής φυλάκισης.

Μια τέτοια εξέλιξη θεωρείται τελικά αναγκαία, γιατί η πρακτική εμπειρία απέδειξε πως τα υπάρχοντα συστήματα διοικητικών κυρώσεων, δεν επαρκούν για την επίτευξη ουσιαστικής συμμόρφωσης προς το δίκαιο για την προστασία του περιβάλλοντος. Δηλαδή, κρίθηκε πως η εν λόγω συμμόρφωση θα πρέπει να ενισχύεται με τη διαθεσιμότητα ποινικών κυρώσεων, ώστε να εκφράζεται καλύτερα η κοινωνική απαίτηση για απόδοση δικαίου πέρα από τα όποια διοικητικά πρόστιμα, που επιπλέον κανένας δεν είναι σε θέση να διαβεβαιώσει πως πληρώνονται.

Το «μήνυμα» της νομοθετικής ρύθμισης για το περιβάλλον

Είναι πλέον σαφές πως το «μήνυμα» του νέου θεσμικού πλαισίου για την προστασία του περιβάλλοντος δεν είναι ούτε η «σύσταση» για πρόληψη ούτε η «ενθάρρυνση» για λήψη μέτρων προστασίας του που είχαν θεσμοθετηθεί πριν την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2004/35. Είναι η προειδοποίηση προς τους πιθανούς ρυπαίνοντες για «αυστηρή τιμωρία». Τιμωρία, η οποία μεταφράζεται σε εκ του νόμου υποχρέωση για αποκατάσταση των όποιων ζημιών στο περιβάλλον με υπέρογκες δαπάνες και χρηματικές αποζημιώσεις. Επιπλέον, με την ποινική ευθύνη να πλανάται για τις περιπτώσεις περιβαλλοντικής ζημιάς με εμφανή στοιχεία δόλου ή εγκληματικής αμέλειας.

Ωστόσο, το μεγάλο ζητούμενο παραμένει πάντα το ίδιο: Δεν αρκεί η βούληση της πολιτείας να επιβάλει τα όποια νομοθετήματα και να αστυνομεύσει την εφαρμογή τους. Απαιτείται συνειδητή υιοθέτησή τους από τις επιχειρήσεις και το ίδιο το κοινωνικό σύνολο.

Μπορεί η νομοθεσία να υπάρχει και να εκσυγχρονίζεται. Μπορεί να υπάρχουν ήδη ορισμένες πρωτοπόρες υγιώς σκεπτόμενες επιχειρήσεις, που ενδεχόμενα να έχουν υιοθετήσει κάποια κατάλληλα πρότυπα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης ή Συστήματα Ποιότητας κατά ISO. Όμως, η πλειονότητα των επιχειρήσεων, με τη «συνδρομή» της ολιγοπρίας των ελεγκτικών μηχανισμών της πολιτείας, μάλλον φαίνεται να αδρανεί. Αποτέλεσμα, να υπάρχει σοβαρό «έλλειμμα» στην εφαρμογή ουσιαστικής περιβαλλοντικής πολιτικής στη χώρα μας.

Περιβαλλοντική Αστική Ευθύνη - Κίνδυνος που ασφαρίζεται

Το πρακτικό «μήνυμα» του νέου σύγχρονου θεσμικού πλαισίου είναι πως οι ευθύνες θα πρέπει να αντιμετωπισθούν στην πράξη με κατάλληλη ασφαλιστική κάλυψη. Δηλαδή με ασφάλιση που θα πρέπει:

- να παρέχει αφενός νομική προστασία αλλά και τεχνική υποστήριξη για την περίπτωση που κάποιος άδικα θεωρείται ως υπαίτιος ρύπανσης και αφετέρου
- να εξασφαλίζει επαρκή χρηματοοικονομική κάλυψη για την αποκατάσταση των ενδεχόμενων περιβαλλοντικών ζημιών, χωρίς να «κλονίζεται» ο ισολογισμός και η βιωσιμότητά της υπαίτιας επιχείρησης.

Το σχετικό μέτρο ισχύει ενιαία και εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη χώρα μας βρίσκεται σε λανθάνουσα κατάσταση με την πολιτεία και τις επιχειρήσεις, που ούτως ή άλλως φέρουν την όποια περιβαλλοντική ευθύνη, αναποφάσιστους και διστακτικούς στη λήψη των αναγκαίων μέτρων. Η πρωτόγνωρη οικονομική κρίση που βιώνουμε, κάνει την όλη κατάσταση ακόμη πιο δύσκολη. Ωστόσο, δεν υπάρχει άλλος δρόμος από την αποφασιστική αντίδραση και την ανάληψη πρωτοβουλιών για ευθυγράμμιση με τα ισχύοντα ευρωπαϊκά δεδομένα και τους σύγχρονους κανόνες ανταγωνισμού.

Η διεθνής πρακτική επιβεβαιώνει πως η ορθολογική Ασφάλιση Αστικής Ευθύνης για τη σύγχρονη επιχείρηση αποτελεί αντικειμενικό κριτήριο «ανταγωνιστικότητας» και «υγιούς οικονομικής ανάπτυξης» στο ευρύτερο πολιτικό και κοινωνικό σύστημα.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις, που θέλουν να επιβιώσουν και να προοδεύσουν στο σύγχρονο ανταγωνιστικό περιβάλλον, θα πρέπει να έχουν εμπιστοσύνη και να απαιτούν ποιοτικές και πληρέστερες ασφαλιστικές υπηρεσίες προσεγγίζοντας τις πραγματικές ασφαλιστικές ανάγκες τους. Στο πλαίσιο της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και του διεθνοποιημένου ασφαλιστικού μηχανισμού, οι όποιες εξειδικευμένες ασφαλίσεις, όπως αυτή της περιβαλλοντικής ευθύνης, μπορούν κάλλιστα να υλοποιηθούν και στη χώρα μας.

Είναι απαραίτητο να κατανοήσουν οι επιχειρήσεις πως η ορθολογική ασφάλιση των κινδύνων και ευθυνών που συνδέονται με την επιχειρηματική τους δραστηριότητα, αποτελεί «κεφάλαιο» που εντάσσεται στο Ένεργητικό τους. Θα πρέπει, σύμφωνα και με τη διεθνή πρακτική, να θεωρούν τις δαπάνες ασφάλισης όχι απλά ως ένα «κόστος» αλλά ως μια αντικειμενική «αξία». Αξία, που, με το αίσθημα ασφάλειας που προσφέρει, επιτρέπει την «ασφαλή» ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών για αύξηση της ανταγωνιστικότητας, καθώς και για περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη και πρόοδο.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΤΙΝΑΣ, μηχανικός ΕΜΠ & ENSPM Γαλλίας, εμπειρογνώμων σε θέματα ασφαλίσεων αστικής ευθύνης, επιχειρηματικών κινδύνων & τεχνικών έργων. Είναι διευθύνων σύμβουλος της «Κουτίνας Α.Ε. - Μεσίτες Ασφαλίσεων & Αντασφαλίσεων», Lloyd's Coverholders (info@gkoutinas.gr - www.gkoutinas.gr).

© 1996 - 2013, Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ - Π. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε. - ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου του παρόντος web site με οποιονδήποτε τρόπο, ηλεκτρονικό, μηχανικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.